

**КВІТКОВЕ КОРОЛІВСТВО
КАТЕРИНИ БІЛОКУР**

Департамент культури і туризму
Полтавської обласної державної адміністрації
Обласна бібліотека для юнацтва
ім. Олесея Гончара

Квіткове королівство Катерини Білокур

*до 120-річчя від дня народження
української народної художниці*

Біобібліографічний покажчик

Полтава – 2020

УДК 016:75(477.53)

К 32

Упорядник : Тетяна Миколаївна Базир

Квіткове королівство Катерини Білокур: до 120-річчя від дня народження української народної художниці: біобібліографічний покажчик / упоряд. Т. М. Базир; Полтавська обласна бібліотека для юнацтва ім. О. Гончара. – Полтава, 2020. – 28 с.

У бібліографічному покажчику йдеться про Катерину Білокур. Її доля має два кольори, – як рушник – білий і чорний. Чогось так виходить, що чорного кольору в долі жінки трішки більше, ніж білого. У творах, які створила ця жінка навпаки багато сонця, квітів, яскравих фарб. У них багато таланту, який проривався до нас через морок людської байдужості, заздрощів і жорстокості...

Матеріал, наявний у фондах обласної бібліотеки для юнацтва ім. О. Гончара, не є вичерпним. Але він стане в нагоді бібліотечним працівникам, краєзнавцям, молоді, всім, хто бажає більше дізнатись про знамениту художницю нашого краю.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	3
Життєпис Катерини Білокур.....	5
Творчість.....	12
Епістолярна спадщина Катерини Василівни.....	15
Останні роки життя.....	17
Видатні люди про художницю.....	20
Література про художницю.....	21
Книги, збірники.....	23
На шпальтах газет і журналів.....	23
Електронні ресурси.....	26

ПЕРЕДМОВА

*Ця жінка мала честь і мала біль
Так довго і терпляче йти до слави.*

І. Жиленко

У народі кажуть: «Життя прожити – не поле перейти». І є в тому полі і важкий чар-колос, і колючий осот. Все буває на життєвому шляху. Та, якщо є мрія, є улюблена справа і вистачає сили і мужності віддаватися їй сповна, – значить, життя не буде пустим безбарвним, нецікавим і стане наповненим, а значить, пам'ятатимуть про тебе люди, шануватимуть і поважатимуть.

Катерина Білокур – легенда і дійсність наших днів. Можливо, єдина в світовому живопису неосвічена жінка – селянка, яка самотужки сягнула воістину фантастичних висот у малярській справі, а своїми чистими, як материнська сльоза, щемними, як звуки скрипки Страдиварі, листами, якими, мов зорею, засвітилася, внесла значний вклад і в українську літературу.

Чарівницею з Богданівки назвав Олесь Гончар художницю Катерину Білокур. Під дотиком її пензля найбуденніші, здавалося б, речі – кожне стебельце, кожна гілочка, кожна квітка співають хвалу щедрій, родючій землі українській, хвалу життя.

Зрозуміло, успіх здобувся майстринею не враз і не просто. Важкою, тернистою дорогою їй випало йти до визнання, та й упродовж усього життя...

Справді Катерина Білокур – явище унікальне в українській культурі. Та, на жаль, художниця гідно не поцінована не тільки за життя, а й по смерті. І фільмів по-справжньому талановитих про неї не створено. І мистецтвознавчих фундаментальних праць не написано. А життя її, драматичне, сповна віддане святому малюванню, заслуговує на романи й повісті...

Життєпис Катерини Білокур

Доля випробовує тих, хто надумав дійти якої великої мети...

К. Білокур

З-посеред марева, з-посеред розлитої повені хлібів виринає хутірець, навіть не хутірець – чимале село, окутане садками. В дивовижній гармонійності з цією розкішною природою, з блакиттю неба, воно, здається, пливе кудись, повите туманом сонця, пилком колосистих хлібів, що розкрасувались.

Оце ж вона і є – Богданівка, колишнього Пирятинського повіту Полтавської губернії (тепер Яготинського району Київської області). Рідне село чарівниці Катерини Білокур, де вона народилась 7 грудня 1900 року у день ангела великомучениці Катерини. Тож і назвали її цим ім'ям. І подібно до святої посестри, вона впродовж усього життя тяжко страждала. Ось тут, серед цих просторів, серед цієї мальовничої природи, минало її життя.

Сім'я Білокур мала дві з половиною десятини землі, худобу, хату «під бляхою» і в Богданівці вважалася заможною. Батько Василь Йосипович до колгоспу не вступив, не були жодного разу на колгоспному полі ні мати Якилина Павлівна, ні Катерина. Безрадісно пройшли дитячі та юнацькі роки.

Дуже хотіла вчитися. Ще у дошкільному віці самотужки навчилася читати й писати за букварем, подарованим їй кимось із односельців. А коли настав час йти до школи, батьки вирішили: *«Навіщо Катрю посилати до школи, коли вона і сама може вчитися, а купимо їй ще один буквар та й хай вона собі помаленьку продовжує навчання, та й прядсти пора вже допомагати, та й чоботи будуть цілі...»*. Прядка й веретено правили за «розвагу» майбутній художниці. *«На цьому, – з сумом згадувала пізніше художниця, – моя освіта початкова, середня і вища закінчилася...»*.

Вона жодного дня не сиділа за шкільною партою. Тому майже не використовувала розділових знаків, лише іноді в кінці тексту ставила крапку. Навіть імена і власні назви писала з маленької букви. Правда, досить чітко виділяла в тексті абзаци.

Якось у шкільному зошиті брата побачили намальованого коня й собі заходилася малювати коней, запряжених у возах і санях, незчулася, як увесь зошит перетворився у картини. Щоб показати братові, порозвішувала їх на

печі. Та Гриць з плачем побіг до батька, той побив Катрю і суворо заборонив малювати. І вона не малювала, хіба коли крадькома.

Від природи наділена даром образно мислити, тонко відчувати красу природи, загострено бачити довкілля, Катерина у 8-10 років виявила потяг до малювання, до відтворення баченого. Та для цього у неї не було знань. І їй на поміч прийшов сільський учитель Іван Григорович Калита – дозволив користуватися його домашньою бібліотекою. З книг вона довідалась про художників, про їхні твори і невиліковно «захворіла» магічним словом «художник». Почала малювати чим попало – вуглиною на шматочках старого полотна, ломачкою на стежині, а згодом олівцем на папері, що їх подарував Іван Григорович. Займалась цим у вільні від польової і домашньої роботи години та ще й ховаючись від батьків, які вважали, що захоплення доньки малярством – то безглуздя.

Для Катерини ж оволодіння фахом художника стало заповітною мрією, сенсом життя. Довідавшись якось 1923 році, що у Миргороді є художньо-керамічний технікум, подалася туди з наміром поступити на навчання. Але там зажадали документ про освіту і навіть не подивились на привезені нею малюнки. Тяжко засмученою залишила вона обійстя технікуму. Трохи пройшла, плачучи, потім вернулась, підійшла до огорожі, якусь мить розглядала будівлю навчального закладу, потім дістала з торбини згорток своїх малюнків і кинула через огорожу на подвір'я технікуму з надією, що хтось їх побачить та передасть дирекції, і можливо, їй усміхнеться доля...

Так і не покликали... Вражена, вона йде додому з Миргорода пішки. Від безвиході й відчаю Катерина рятувалася творчістю. Продовжувала малювати.

Однак це не змінило її намірів стати художником. Вона ще з більшою настирністю продовжувала малювати, читати книги про митців, розглядати репродукції, тобто взялася самотужки пізнавати таїни творчості. Зрештою, об'явила батькам, що буде малювати не тільки у святкові дні, а й щоденно, кожної вільної від господарської роботи години, бо вирішила самостійно вивчитись на художника.

У тих же 20-х роках у селі був хороший драмгурток. Сусід і родич Білокурів Микита Тонконіг, власник водяного млина, був любителем-театралом. З кількома аматорами обладнав у млині сцену, такий собі «театрна воді». Поставлені п'єси мали неабиякий успіх у місцевих жителів. Запитала дозволу у батька та матері, чи можна ходити в драмгурток. Дозволили, за

умови, що це не заважатиме роботі по господарству. Катерину залучали до оформлення декорацій. Дівчина із задоволенням малювала, дивилася, а пізніше й сама почала грати ролі. Тому вивчення ролей доводилося поєднувати з роботою на городі. У драмгуртку зібралася талановита, а головне – зацікавлена молодь. Ставили «Наталку Полтавку» І. П. Котляревського, «Сватання на Гончарівці» Г. Ф. Квітки-Основ'яненка, «Матір-наймичку» І. А. Тогобочного (за мотивами «Наймички» Т. Г. Шевченка) та багато іншого. Катерина грала самовіддано. Щоправда, на свій вік (24-26 років) вона вважала непідходящим для дівочих ролей, тож переважно грала молодиць.

У 1928 році Катерина Білокур дізнається про набір студентів у Київський театральний технікум і вирішує ще раз спробувати свої сили. Чому саме театральний технікум – не зовсім зрозуміло. Можливо, зіграв свою роль богданівський драмгурток, а можливо – хотілося будь-що вирватися з дому й одержати професійну художню освіту. Адже в Києві, напевно, є і художники, і художні школи. Вступивши до театального технікуму, можна буде продовжувати малювати, а там її роботи, напевно, помітять і допоможуть перевестися в яку-небудь художню школу. Так міркувала Катерина Білокур. До поїздки в Київ вона готувалася ґрунтовно – узяла метрику і довідку про стан здоров'я. Але у театальному технікумі розмова почалася з питання про закінчення семирічки – і цим питанням, загалом, закінчилася.

Батьки були проти освіти і малювання, вони вважали темна, неосвічена баба-селянка не може стати художницею. За науку і за вчителя для неї стала рідна природа і насамперед квіти. Ще дужче закохавшись у дивовижно прекрасний рослинний світ, богданівська фанатка заявила: *«А квіти я буду малювати і малювати, бо я так люблю над ними працювати, що й слів не знайду аби висказати ті почуття до їх любові – моєї великої любові!»*.

Справді, любов Катерини Білокур до квітів, природи, всесвіту за її висловом, «святого малярства», була така велика й фанатична, що заслонила від неї всі інші сторони життя, у тому числі вирішення власної сімейної долі.

Якось богданівський парубок, що залицявся до Катерини Білокур, подарував їй букет квітів. Реакція дівчини була приголомшлива: *«Якщо ти до квітів жорстокий, то на яку ласку мені сподіватися від тебе? Адже квіти – живі, їх не можна рвати...»*.

Вона розповідала, що був у неї парубок, кликав заміж. А вона все відмовлялась: *«Почекай ось вивчусь краще малювати, ось ще одну картину помережу»*. І вдома на неї гримали, дівці треба посаг складати, а вона все малює. З тяжкими сльозами терпіла той глум. Либонь знала – піде заміж, хіба зможе за хатнім клопотом малювати. І як тяжко відстоювала свій талант. Та й претендент на подружнє з нею життя не зрозумів її духовного світу, високості

її почуттів. У відповідальний час життя ближчої людини, ніж славетний Кобзар, не знайшлося, кинула в хаті сватів і поїхала на його могилу до Канева.

«На другий день, як уже зійшло сонце, я встала, пішла умитись дніпровою водою, помолилась на схід сонця – та й пішла на могилу Шевченка. Був понеділок і був будень. На могилі не було нікого. І мені така вже воля була – скільки хотіла, стільки й плакала! Та як живому розказувала, що як я хочу ХУДОЖНИКОМ бути, але на цих доріженьках, як не терен, то колючки, то камінці гострі. Ой, якби це ви, Тарасе Григоровичу, були, то, може б, ви і допомогли мені стати художником. А ті люди, серед яких я живу, не розуміють мене, і я між ними як чужа...».

Настає, мабуть, найважчий період у житті Катерини Білокур. Особливо болісно переживає вона брак духовної підтримки. Мати нарікала, що дочка соромить її перед людьми, бо заміж не виходить: *«Ото наказав нас Господь такою дочкою!»*. Доведена до відчаю, в листопаді 1934 року Катерина надумала втопитися в річці Чумак. Мати вблагала дочку вийти з води і дозволила їй малювати, крім неділі, ще й у будень, якщо по господарству все пороблено. Однак та пригода далася взнаки – застудила ноги й до кінця днів ходила з ціпком і вже не могла пішки дістатися до Пирятина чи Яготина за потрібною для картини квіткою.

Батьки її захоплення так і не зрозуміли, односельці насміхалися, пліткували... А вона була невтомною трудівницею, усяку роботу виконувала, малювання ж любила над усе. Тож і лишилася сама зі своїми квітами та тяжко хворою матір'ю. Однак малювати не переставала.

«Моє єство, мій розум, моя велика любов до малювання випирала з моїх грудей, не давала мені спокою ні вдень, ні вночі. І я йшла в поле і, озирнувшись навкруги (щоб не було близько людей), я там плакала. Плакала страшно, дико! І де не було віддалік живої душі, а я здіймала руки вгору і просила в кого-то ради і допомоги. І, певно, то були приступи божевілля з великого горя, що мені вчувалося, що хтось мені шепче: «А ти не плач, Катерино, що нема в тебе вчителів. Певно, багато є тих, що учаться, і їм ніколи. А ти дивись як у матері-природи, дивись, яка травинка-билінка, – так її і малюй, як який листочок-цвіточок, – так його і виконуй!»

Ще у 20-ті роки почала створювати квіткові композиції. Але виконані вуглем і рослинними фарбами власного приготування (з буряка, бузини, калини, цибулі, різних трав), вони не збереглися. З ранніх робіт, виконаних олійними фарбами на фанері або картоні, збереглися портрети: небоги Олі Білокур (1928), Надії Кононенко (1929), жінки в зеленій керсетці (кін. 20-х рр.).

Пензлі робила сама, подібні до голки, з котячих чи ховраших волосинок і вишневих гілочок, казала: від тоненьких пензликів тонкі й ніжні лінії, ними легко робити тони й півтони. Для кожної фарби – свій пензлик.

Тонкий саморобний пензлик, стиснутий трьома пальцями правиці, додавав їй стільки буйної відваги, на яку спроможний тільки лицар, який вихопив із піхов свою заворожену шаблю. Тоді вона починала мислити не словами, а кольорами й відтінками, які охоче приходили до неї і просили: *«Ось ми, володарко, бери нас, ми готові тобі прислужитися, бо єдина єси в Богданівні, здатна розуміти нашу мову».*

Уже були намальовані «Жоржини» й «Квіти в тумані», але про ці чудові картини ніхто не знав: творіння геніальної, але малоосвіченої селянки чекали свого відкриття. І Катерина наполегливо і вперто працює, не покладаючи рук.

Аквареллю і олівцем вона завжди працювала мало і неохоче. Художницю найбільше приваблюють олійні фарби. Вони здаються їй сліпучими, навіть їхні назви звучать казково: кіновар світло- і темно-червона, кобальт темно-синій, ультрамарин, кадмій червоний, крапак темно-рожевий...

Наставники в оволодінні масляним живописом у Катрі Білокур, очевидно, усе-таки були. Хтось навчив її ґрунтувати полотно, тому що спочатку вона намагалася писати безпосередньо на полотні, але картини швидко темніли і жухли. Можливо, їй знову допоміг вчитель Іван Григорович Калита, теж художник-аматор, а можливо – іконописець із Смотриків, єдиний художник, якого поважав її батько. Але вже в тому ж поворотному 1934 році Катря Білокур створює «Берізку» – одну з трьох картин, що принесли їй всесвітню популярність. Через рік народжуються «Квіти над тином» – інший прославлений шедевр. За названими роботами вже можна говорити про цілком сформовану, суто індивідуальну творчу манеру художниці, основними прикметами якої були захоплююча фантастичність композиційного вирішення, вишукана гармонійність використаних барв, шляхетна поетичність художніх, переважно квіткових образів. Загалом досить самокритична, малярка й сама поступово почала упевнюватись в мистецькій вартісності нею створеного. Стала подумувати, як вийти зі своїми творами на люди, кому б можна було показати зроблене, з ким порадитись, де почути слово оцінки фахівців.

Визнання прийшло у другій половині 30-х років. 1939 рік. Катерині Білокур 39. За сільським уявленням, вона вже стара, до того ж дивачка, «одержима», що все квіточки малює. Але саме в 1939 році часи випробувань для мисткині минають. Втрутився випадок...або доля...

Ось як про це розповідає у книзі «Я буду художником!» великий шанувальник таланту Катерини Білокур, популяризатор її творчості, дослідник і публікатор епістолярної спадщини мисткині Микола Кагарлицький: *«...у хаті двоюрідної сестри...з репродуктора-тарілки почула українську народну пісню «Чи я в лузі не калина була?..», яку жалобно-тужно виконувала Оксана Петрусенко. Пісня перевернула Катрі душу: це ж про неї співала артистка, це її зламаною долею зворушувала серця слухачів. Щойно пісня скінчилася, Катря прожогом вискочила з сестриної хати – і помчала додому. В березі, де її ніхто не бачив і не чув, дала волю сльозам, оплакуючи власне безталання. І, мов спалах блискавки, визріло рішення – написати листаспівачці Оксані Петрусенко. Написати негайно, зараз же. Прибігши додому, зачинилася в комірчині, засвітила каганець – і до світанку komponувала листа артистці, що піснею збурила всю її істоту...»* А вранці надіслала його на адресу: *«Київ, академічний театр, Оксані Петрусенко»*.

Пошта доставила листа адресатові – ім'я співачки було широко знане. Лист глибоко схвилював Оксану Андріївну. В малюнкові відчула неабияку обдарованість художниці-самоуки. Розповіла про неї Василю Касіяну і Павлові Тичині, за їхньою порадою звернулася до Центрального будинку народної творчості. З центру до Полтави пішло розпорядження: поїхати в Богданівку, ознайомитись з роботами Катерини Білокур. Працівники Полтавського обласного будинку народної творчості приїхали до Богданівки, і переглянувши твори Катерини Білокур, ряд робіт узяли з собою, показали фахівцям. Було вирішено включити картини богданівської малярки до експозиції обласної художньої виставки 1940 року.

«О, з якою я енергією працювала в кінці 1940 року й на початку 1941-го! Вже рідні мої мене не сварили, бо в Полтаві сказали, що я – художник! Чуєте!? Вчені люди назвали мене художником!», – зі спогадів Катерини. У 1941 році Катерина Білокур створює свій черговий шедевр – «Польові квіти».

Експоновані на обласній виставці твори Катерини Білокур користувалися великою популярністю. Тому наступного року в обласному центрі було організовано окрему, персональну виставку творів К. Білокур, і вона мала шалений успіх. Авторку запросили до Полтави, преміювали поїздкою до Києва і Москви – для ознайомлення з експозиціями музеїв та галерей, пам'ятниками, архітектурою, мистецьким життям столичних центрів. А її персональну виставку перевезли до Києва, де вона також захоплено була зустрінута глядачами, шанувальниками прекрасного.

Богданівська чародійка надане їй відрядження використала сповна. Відкрила для себе багато імен художників з різними творчими почерками, темами, сюжетами. Дуже вразила її експозиція музею Т. Г. Шевченка в Києві. Тут вона глибше пізнала для себе Шевченка-художника, творчість якого в цілому назавжди заповонила її душу. Була окрилена й з особливим завзяттям

взялась до роботи. Та грянула жорстока, немилосердна війна, яка зламала всі творчі плани і підрізала крила. Творчо працювати і навіть жити стало важко. Вже закінчувалися потрібні художні матеріали, а дістати їх тепер було неможливо. До того ж додалася складна недуга – захворіли ноги.

Сніжної, холодної зими 1944 року, коли ворога прогнали з України, до Богданівки приїхав тоді завідувач відділу народного декоративного мистецтва Центрального будинку народної творчості України Василь Нагай, який бачив твори Катерини Білокур на виставці у Києві. У хаті художниці було так холодно, що замерзла вода у відрах.

«Я коло печі сиджу в кожушанці – зігнулася в три погібелі. У Лермонтова сосні снилось, що десь є світла країна, де росте красива пальма, а я сиджу і думаю, що є світлі, теплі і людні хати, вдень їх освітлюють великі світлі вікна, а вночі – електрика. І тепло в тих хатах, і не чадно. О, як у таких хатах можна багато і радісно працювати і в холодну зиму, і з хворими ногами!»

«Ой люди добрі, ой, співчувайте, а хоч почувте моє горенько велике! Як у мене холодно в хаті, як у мене нема чого їсти, то я так не буду журитись, як від того, що коли мені нема часу малювати!»

Київський гість підтримав великомученицю Катерину добрим, теплим словом, поклопотався перед місцевою владою щодо надання їй допомоги паливом, а повернувшись до Києва, організував пересилку їй необхідних для малювання матеріалів.

З початку 1940-х років як керівник відділу Центрального будинку народної творчості, а з 1954 року як директор Державного музею українського народного декоративного мистецтва, Василь Нагай, подібно до Оксани Петрусенко, був своєрідним опікуном богданівської художниці. Саме названі дві мистецькі установи, завдяки його піклуванню, надавали всіляку допомогу, моральну і матеріальну підтримку художниці-самородку, закуповували у неї твори для музеїв, забезпечували матеріалами для малювання. У відповідь на це богданівська умілиця, долаючи різні незгоди, самовіддано працювала, створюючи все нові і нові диво-картини.

Офіційна «повоєнна біографія» богданівської художниці виглядає цілком благополучно. У 1949 році вона була прийнята до Спілки художників України, у 1951 році – нагороджена орденом «Знак пошани» одержала звання Заслуженого діяча мистецтв України. Її творчість вивчають, про неї пишуть. Твори Катерини Білокур регулярно експонуються на виставках – у Полтаві, Києві, Москві, в інших містах.

Творчість

У творчості Катерини Білокур переплітаються дві первини: народна і професійна. Її пензлю був підвладний пейзажний жанр, натюрморт, портрет. А в більшості творів елементи цих жанрів становлять нероздільну цілісність, що є виявом оригінального, неповторного, тільки їй притаманного сприйняття й відображення світу.

Катерина Білокур ретельно зображує кожен елемент композиції: квітку, пуп'янок, листочок, плід, точно передає фактуру й колір предмета. Вона так дивовижно добирає ці елементи, так незвично будує композицію й знаходить колористичне рішення, що часто ці елементи, здається, не мають точки опори, вони ніби витинають у просторі, не лишаючи тіней. Таке відчуття, ніби кожний з тих елементів має свій особистий вимір. До того ж, усе збережене художницею набуває символічного значення.

Найвищим виявом земної краси для Катерини Білокур є квіти: від зародження до буйного, несамовитого цвітіння, що перетворюється в плід та насіння. Плинність часу – як у житті природи, так і в житті людини – один з основних філософських мотивів творчості художниці. Водночас живописні полотна пронизано глибоким трагізмом долі українського народу. За буйнням барв у її картинах ховається гіркота знівченої злиднями душі українки.

У ранніх творах «Квіти за тином» (1935), «Жоржини» (1940) простір як об'єкт не цікавить художницю, він – своєрідна основа, на якій будується композиція з квітів. Усе те дає відчуття, що художниця перебуває в стані творчого пошуку й сподівань.

Світлою радістю пройняте полотно «Полюві квіти» (1941), де з великим зачаруванням зображено вмитих ранішньою рососою ніжних запашних посланців рідної Полтавщини. У цьому полотні ми вперше зустрічаємося з тяжінням художниці до просторового вирішення й використання прийому центричної композиції, смисловим осередком якої є ніжні золотаві колоски пшениці. Створенню реального і разом з тим загадкового світу допомагає віртуальне володіння кольором: синій колір неба – це символ безмежного космосу, а золото пшеничного колосся – символ життя на землі.

Натюрморт «Привіт урожаю» (1946) художниця створила в повоєнну пору (деякі картини загинули в Полтаві у війну). Тут зображено розкішні плоди як втілення мрії о щедрості, які родить земля, винагороджує людину за працю.

А натюрморт «Квіти й горіхи» (1948), «Квіти, яблука та помідори» (1950), «Квіти і виноград» (1958) пройняте людською потребою достатку, що виявляється барокових пишнотах, які, одначе, викликають відчуття нездійсненності, марності мрій. Шляхетність української селянської трапези передано з надзвичайно художньою виразністю в натюрморті «Сніданок» (1950). Ця робота породжує асоціації з кращими світовими здобутками цього жанру, зокрема «малими голландцями».

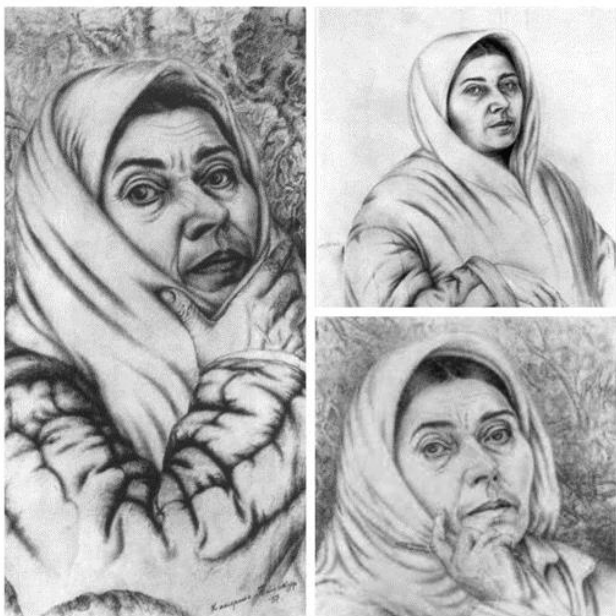
Глибоким філософським сенсом єднання людини з космосом, плинності часу, трагізму людської долі й водночас торжества, буяння всього живого на землі сповнено такі твори Катерини Білокур, як «Декоративне панно» (1945), «Буйна» (1944-1947) та «Цар колос» (1949).

До речі, чи не найвидатніша картина «Цар Колос», яку бачив Пабло Пікассо на виставці у Парижі, із закордону не повернулась. Кажуть, що зникнення твору додає слави авторові. Та чи легше було на серці у Катерини Білокур від такого повір'я? Для національної ж художньої культури то була відчутна втрата. Щоправда, після того художниця з Богданівки створила ще не один живописний шедевр, а також виконала варіант «Цар Колоса», у якому, однак, їй не вдалося досягти такої вражаючої сили, як в утраченому.

Найінтенсивніший, і по суті, останній період творчості К.Білокур припадає на 1950-ті роки. На цьому відрізкові часу народилися такі її буквально заворожуючі твори, як «Сніданок», «Урожай», «Квіти і берізоньки увечері» (1950), «Півонії» (1951), «Городні квіти» (1952), «Рожі і троянди» (1954-1958), «На полтавській землі», «У Богданівці на Загреблі» (1955), «У Шрамківському районі на черкаській землі» (1955-1956), «Богданівські яблука», «Натюрморт з колосками і глечиком» (1958-1959), «Квіти», «Букет квітів» (1959), «Осінь» (1960) та ін.

Не всі великі художники світу лишили по собі такі автопортрети душі, як це зробила Білокур, увічнивши себе, свій характер, свою зовнішність, свій спосіб мислення, і аж у трьох автопортретах – 1950, 1955 та 1957-го років. На всіх вона зобразила себе у ватянці, чи, як кажуть у Богданівці, куфайці, запнутою хусткою, з напівповоротом гордо піднесеної голови. Два з них, 1950-го і 1957-го років, зберігаються в Державному музеї українського народного декоративного мистецтва, датований 1955-м роком – в Яготинській картинній галереї.

Цей період був найурожайнішим, судячи з кількості виконаних художньо довершених творів, і можливо, найстражденніший: дошкуляли недуги, зовсім злягла хвора мати, на одні, хоча й золоті, але фізично недужі руки випало порання на городі, коло хати, добування дров, готування їжі, доглядання матері...

З листа Катерини Білокур: «...Я тільки плачу, дивлячись, що стоять полотна, а я ось ношу у хату торф, а з хати виношу попіл,

шукаю і рубаю дрова на розпал торфу, перу ганчірки, топлю піч, ходжу біля хворої матері, пораю їхню козу, бодай вона їм здохла! – от так і проходять мої дні. Та і сама хвора. І я тепер не художник, а попелюшка...». А душа рвалася до «святого малювання», яке принесло їй славу і широке визнання.

Нелегке сільське життя – усе дається тяжкою, здебільшого ручною працею. А допомоги жінці чекати не було звідки. Чомусь, як розповідають земляки, і районному і місцевому керівництву було байдуже до побутової необлаштованості талановитої художниці. Бо, бачте, ні вона, ні її батьки не були колгоспниками. І не прославляла владу. Казали: «Малюй Сталіна». «Не доросла», – відповідала. Ніби й гарна робота, присвячена 30-літтю Жовтня, але ж намальована на фанері. Просили картину подарувати секретареві райкому. Що ж, будь ласка. Тільки, окрім овочів, на тому натюрморті стоїть розпочата пляшка коньяку і чарочка – незмінні атрибути на столі керівника-партійця.

1956 році Катерині Білокур присвоєно звання народного художника України. Здійснилася мрія її життя – її названо «тим святим словом» – художник. Це їй коштувало 4 роки тяжкої тяганини.

Три картини – «Цар Колос», «Берізка» й «Колгоспне поле» – було включено до експозиції радянського мистецтва на Міжнародній виставці в Парижі в 1954 році. Там їх побачив Пабло Пікассо. Весь світ облетіли його слова: «Якби ми мали художницю такого рівня майстерності, то змусили б заговорити про неї цілий світ!» Катерину Білокур він порівняв з іншою великою художницею-самоучкою, – представницею французького наївного малярства Серафін Луїз із Санлі.

Епістолярна спадщина Катерини Василівни

Тепер вона, коли дозволяє здоров'я і менше нагадують про себе хворі ноги, вирушає до Полтави й Києва. У неї з'являються численні друзі, передусім художники й мистецтвознавці, в колі яких вона нарешті знаходить розуміння, визнання й повагу. Крім зустрічей, є й листування...

Видатний мистецтвознавець Стефан Таранушенко побачив картини Білокур на виставці у Курській галереї, де він працював, відбуваючи заслання (у 1933 році його звинуватили в антирадянській контрреволюційній діяльності і в 1934-му засудили до 5 років).

Живучи в Астрахані та Курську, Таранушенко намагався популяризувати українських художників, знайомився, заводив з ними листування. Він першим написав Катерині Білокур, висловив своє захоплення її роботами і попросив намалювати для нього картину.

Вони листувалися впродовж усього життя. Це Таранушенко попросив художницю написати автобіографію і багато фактів із життя Катерини Білокур ми знаємо з її листів до нього.

Збереглися 78 листів Катерини Білокур до Стефана Таранушенка, які фактично є єдиним джерелом інформації про її життя, коло захоплень, художників, які надихали, її творчу "кухню", та кілька десятків листів Таранушенка до Білокур.

Багатий мистецький доробок художниці – то результат справжнього, щоденного творчого подвигу. «Її життєпис, – зазначав Олесь Гончар, – то як роман, сповнений драматизму, де було й нерозділене кохання, і чиесь нерозуміння, де були й конфлікти з близькими людьми, і причиною всьому була та ж таки одержимість, нездоланна відданість мистецькому покликанню». Це засвідчує й так само багата і розмаїта, по-життєвськи і по-філософськи мудра епістолярна спадщина Катерини Білокур. А листувалася вона, підтримуючи творчі дружні стосунки, з багатьма відомими діячами культури, мистецтва і літератури, зокрема такими, як Василь Нагай, Павло Тичина, Олесь Гончар, Стефан Таранушенко, Антін Серєда, Матвій Донцов, Степан Кириченко, Дмитро Косарик, Марія Кулішова, Юлія Білякова та інші.

Микола Кагарлицький пише: *«Українським поетом у прозі була, філософських злетів сягала Катерина Білокур і тоді, коли брала до рук перо, що яскраво засвідчили її листи до різних адресатів. Вони – самобутні й неповторні за звучанням, глибоко народні... Усе вражає в тих листах – і виняткова відвертість у сповіді, якою художниця здатна розчулити, розжалобити навіть крижані серця, і нездержливий розмах мислення, що зблискує перлами в потоці буденних фраз, і проникливий психологізм, що змушує іноді пригадати Стефаникові новели, і посвячення в лабіринти і досі не розгаданих таїн творчості, і тужавий, як згусток крові, драматизм, що*

часто перебуває на грані трагічної безвиході, коли описує своє тяжке минуле й ще печальніший призахідний пруг свого життя, і якесь зухвале-таки вміння досхочу і в міру посміятися з себе, коли хочеться вовчицею завити... Я певен, що кожному листи заболять по-своєму, зачеплять найінтимнішу струну – і озветься вона... голосом Катерини Білокур, ніжним і печаловитим, як у скрипки Страдиварі, чистим і полинним, як материнська сльоза».

У своїх листах, бесідах, помислах виказувала гарячу любов до рідної землі, природи, особливо квітів, глибоку шану до видатних українських діячів історії і культури, зокрема й до тих, з якими листувалася і на знак великої поваги дарувала свої твори. Одну зі своїх робіт, а саме картину «Квіти на голубому тлі» присвятила Т.Г. Шевченку і подарувала музеєві з таким авторським написом: *«Цю картину присвячую Київському музею Тараса Григоровича Шевченка. Катерина Білокур, село Богданівка на Полтавщині 3.VI.1949 р.»*.

Самотньо мешкаючи у селі, вдалині від культурних центрів, у важких побутових умовах, Катерина Білокур знаходила розраду в малярстві та листуванні і в щоденному спілкуванні з квітами, які називала очима землі. Загалом про квіти вона говорила як про живі істоти, лагідно, притишено і водночас емоційно: *«А як прийде весна, та зазеленіють трави, а потім і квіти зацвітуть! Ой, боже мій! Як глянеш кругом, то та гарна, а та ще краща, а та ще чудовіша, та начебто аж похиляються до мене, та як не промовляють: «Хто ж нас тоді буде малювати, як ти покинеш?»*. А справді, хто? Василь Нагай справедливо відзначав, що *«ніхто з художників з таким зачаруванням, так оригінально й натхненно, так поетично й багатогранно і водночас так просто не зображував... квітів»*.

Якщо й не відати про світову славу Катерини Білокур, що ніхто не вчив її малярства і стилістики, навіть тоді її щирі сповіді справляють враження. З листів, можна дізнатися й цікаві деталі з життя художниці.

Звертаючись у листопаді 1946-го до працівників Центрального будинку народної творчості, Катерина Василівна запитує: *«А може, ви мовчите і не пишете мені, мо', ви не задовільнені моєю працею, що я малюю лише квіти? Так як же їх не малювати, як вони ж такі красиві?! Я й сама, як почну малювати яку картину квітів, то й думаю: оце як цю закінчу, тоді вже буду малювати що-небать із життя людського. Але ж поки закінчу, то в голові заснується цілий ряд картин та одна від другої чудовіші, та одна від другої красивіші – та все ж і квіти. Оце вам таке. А як прийде весна, та зазеленіють трави, а потім і квіти зацвітуть!..»*

До працівників Центрального будинку народної творчості в Києві у квітні 1947-го вона написала: *«Обідно мені на природу, що так жорстоко зі мною обійшлася, наділивши мене такою великою любов'ю до того святого малювання, а тоді відібрала всі можливості, щоб я творила тую чудовую*

працю во всю шир мого таланту! І скільки в голові моїй снується чудових невиданих буйних картин! І так вони в мріях і залишаються, бо в дійсності приходиться дрижати над кожною унцією олії, фарби і над кожним міліметром полотна! Таки ті художники, котрі живуть у місті, то їм легше дістати все, що потрібно для малювання. А в селі де візьмете? Та ще як хворість спутала, що й поїхати нікуди сил нема!» Як бачимо, на її картинах – життя у всій красі, а в листах – гірка правда...

Зберігся лист від 6 вересня 1949 року від Василя Бакала, методиста Полтавського ОБНТ, ще з одним замовленням: *«Катерино Василівно! В грудні місяці буде знаменна дата – 70 років нашому Великому і дорогому Йосипу Віссаріоновичу Сталіну. Весь радянський народ з великим піднесенням готується до цієї дати. Просимо Вас, Катерино Василівно, щоб Ви зробили якийсь гарний подарунок нашому дорогому Йосипу Віссаріоновичу. Подумайте, що ви можете зробити, щоб це було найкрасивіше в світі і щоб видно було, що це іменно Полтавщина красива, цвітуча і багата завдяки нашому Сталіну. Зробіть так, щоб Йосип Віссаріонович сказав – спасибі Полтаві».*

Розмови ходили в селі про якийсь портрет чи то Сталіна, чи Жукова, якого ніхто не бачив, але є спогади Євгена Товстухи, який цитує богданівського голову сільради: *«А портрет Сталіна не захотіла намалювати до його сімдесятиріччя, ще у 1949 році. І районне начальство нею дуже не задоволене».*

Останні роки життя

Можливість регулярного спілкування з друзями, музеї, концерти – все це було так прекрасно! Захоплювали і повсякденні блага міського життя, на зразок електрики і газової плити – сільський побут завжди здавався художниці прокляттям. Проте, за винятком наїздів у Київ і Полтаву у справах виставок і двомісячного відпочинку в Будинку творчості художників на хуторі Шевченківському у 1955 році, Катерина не покидає Богданівки.

У 1955 році, в переддень «відлиги», заступник Голови Ради Міністрів УРСР М. Гричуха на прохання допомогти художниці переїхати до Києва кинув промовисту фразу: *«Хай сидить, де сидить. Ото поки живе в Богданівці, то вона і Білокур, а як заберемо її до Києва, то вже Білокур не буде».*

Художниці не тільки не покращили умов життя – їй навіть не повідомили про те, що захоплені її квітами японці пропонували побудувати

своїм коштом школу живопису в Богданівці. А саму художницю мали намір запросити до Японії, щоб вона навчала тонкощів свого мистецтва. Катерина Василівна так і не дізналася про ці наміри, а листування – осіло в посольствах.

Крім того, у сім'ї Білокурів починаються серйозні «внутрішні проблеми». До війни Білокура не входили до колгоспу і вели власне господарство. Василь Йосипович володів теслярським ремеслом і підробляв у будівельній бригаді. Григорій Васильович, брат художниці, теж був майстром на всі руки – столярував, теслював, умів лагодити музичні інструменти. Але після війни Білокура стають колгоспниками. Василь Йосипович уже старий і слабкий, в 1948 році він помирає. Якийсь час Катря живе одна і хворою матір'ю. У 1951 році, за рішенням Якилини Павлівни, до них переїжджає Григорій Васильович із своєю дружиною, Христею Яківною, і п'ятьма дітьми.

Якилина Павлівна все життя недолюблювала свою невістку, котра була з бідної, багатодітної сім'ї. Христя Яківна, «баба з перцем», зі свого боку, добре пам'ятала, як прийшла колись до Білокурів із первістком на руках – відстоювати свої права – і зрештою здобула перемогу, стала дружиною Григорія. Тепер свекруха і невістка опинились віч-на-віч. Почалися огидні, моторошні сцени. Діставалося і «блаженній» зовиці...

Катерина Білокур знову опинилася у замкненому колі. Лишити стару хвору матір одну в Богданівці, відверто кажучи, побоювалася. Забрати її і собою, розуміла, не зможе – ніде, крім рідного села, Якилина Павлівна не прижилася б. Та й їхати було, власне кажучи, нікуди. Отож, ховалася у свою келію-«майстерню» і писала черговий натюрморт.

Весна 1961 року, з усіма її квітами, не принесла звичайного полегшення. До болю в ногах додався сильний біль у шлунку. Домашні засоби, якими звичайно рятувалася Катерина і які вона так щедро роздавала в листах своїм друзям, не допомагали. У останньому своєму листі Ю.О. Беляковій, директору Центрального будинку народної творчості, художниця пише: *«Дорога Юлія Олександрівна, звертаюся до вас із проханням – допоможіть – пришліть мені пачечок три-чотири бесалола. Ой, то чудодійні ліки!»* Потім вона бадьоро і навіть не без гумору пояснює, що в богданівській аптеці цих ліків немає, а є тільки тансал, що нічим не відрізняється від коров'ячого кізняка, а наприкінці раптом якимось несміливо, зворушливо додає: *«Ну, а якщо будете посилать бесалол, то положіть і дві лимонки»*. Це було написано в середині травня. На початку червня 1961 року померла 94-літня Якилина Павлівна. Катрю Білокур, геть змучену болем, відвезли в Яготинську районну лікарню.

10 червня їй було зроблено операцію, чи то невдалу, чи то вже марну. У той же день художниці не стало.

У селі Богданівка, на площі перед школою стоїть гранітний пам'ятник. Тут вона сама, із трояндами – скульптура роботи Івана Білокура, племінника художниці, сина її брата Григорія Васильовича. Перед цією

скульптурою через чверть століття після того, як велика «одержима» упокоїлася навіки, у Христі Яківни вирвалося: *«Нарешті, Катерино, ти навічно у своєму домі!»*. І, можливо, вона мала на увазі не лише хату в Богданівці. Хата Білокурів у Богданівці – давно вже Музей-садиба Катерини Білокур.

Біля підніжжя пам'ятника завжди квіти, які так любила і так поетично оспівала в своїх творах художниця. Катерина Білокур по праву зайняла провідне місце в історії українського народного мистецтва як неперевершений майстер-співак природи і найдосконалого з її створінь – квітів.

«Богданівські яблука» (1960) – одна з останніх робіт художниці. Лишилися її полотна, на яких негасимим цвітом квітнуть улюблені в народі символи української землі: калина, мальви, чорнобривці, жоржини, барвінок, ромашки, нагідки, кручені паничі, соняшники, колосся жита-пшениці. Серед її картин і паперів згодом знайшли аркуш. На ньому рукою художниці було виведено...

«Доля випробовує тих, хто надумав дійти якої великої мети... Але сильних духом не злякає ніщо. Вони з стиснутими вустами уперто, сміливо і гордо ідуть до наміченої мети – крок за кроком, все вперед і вперед... І тоді доля нагороджує їх сторицею і відкриває перед ними всі таємниці дійсно прекрасного і ніким неперевершеного мистецтва».

Велика посмертна слава прийшла згодом. Поставили три пам'ятники на її рідній землі. Відкрили в Яготині Картинну галерею, де експонуються її роботи і твори українських художників, присвячені її пам'яті. В Києві і Полтаві з'явилися вулиці Катерини Білокур. Засновано премію імені Катерини Білокур.

Прийшов час на пошанування: картини художниці експонуються в музеях України. У Полтавському художньому музеї (галереї мистецтв) ім. Миколи Ярошенка є лише чотири картини Катерини Білокур: «Квіти в тумані», «Квіти», «Пшениця, квіти, виноград» і «Півонії».

І сьогодні в нашій пам'яті історія життя і творчості Катерини Білокур – це найчистіша пісня серед тих пісень, які витворив наш народ упродовж багатьох віків свого волевиявлення. Воістину народна – в творчості, думках, покликанні, ствердженні й світовій шанобливості до її Таланту.

Спливатимуть віки... Залишиться вічність, а в ній людська любов і пам'ять про величну і земну художницю Катерину Білокур з України.

Видатні люди про художницю

Високо оцінював квіткові композиції Катерини Білокур відомий український художник-живописець Матвій Донцов, наголошуючи, що то «не сліпе копіювання натури, а глибоке її творче осмислення й узагальнення, доступне лише геніям... Білокур навіть перевершила знаменитих голландців».

А вже цитований вище Олесь Гончар наголосив: «Твори Катерини Білокур назавжди увійшли в золотий фонд української культури. Вони з тих багатств, що їх Україна вносить до скарбниці мистецтва світового».

Про село Богданівку і її знамениту мешканку – велику майстриню Катерину Білокур – дуже гарно, по-справжньому велично і справедливо написали відомі мистецтвознавці Ніна Розсошинська й Олександр Федорук: «У Богданівці умістився космос її жадань, мрій. У Богданівці зачинався і в ній вивершувався той космос, саме тут вона захоплено творила свої картини, саме тут вона писала свої поетичні, проникливо ліричні, настояні на солоних сльозах самотності листи і надсилала їх до стольного града Києва... своїм знайомим... Кришталево чисті, вони звеличують її мистецький, людський чин».

Михайло Дерегус, український графік, живописець і педагог зазначив: «Катерина Білокур увійшла в українське і світове мистецтво як явище самобутнє, що не має аналогій із жодним художником у царині народного, чи наївного, чи професійного живопису. І цим вона неповторна».

Література про художницю

Книги, збірники

1. Барви рідної землі Катерини Білокур // Мельничук Г. 1000 незабутніх імен України. – К., 2005. – С. 213-215.
2. Білокур Катерина Василівна (1900-1961) // Грибан Г. П. Гортаючи сторінки історії Полтавщини. – Полтава, 2016. – С. 198.
3. Білокур Катерина Василівна (1900-1961) : [уродженка с. Богданівка Полтавської губ.] // Шаров І. Художники України : 100 видатних імен. – К., 2007. – С. 40-44.
4. Білокур Катерина Василівна : [24.11/6.12.1900, с. Богданівка Переяславського повіту на Полтавщині, тепер Київської обл. – 9.06.1961] художниця // Ханко В. Словник мистців Полтавщини. – Полтава, 2002. – С. 22.
5. Білокур Катерина Василівна : [майстер народного декоративного живопису ; народилася 7 грудня 1900 року в с. Богданівці Пирятинського повіту Полтавської області] // Шаров І. 100 видатних імен України. – К., 1999. – С. 33-37.
6. Білокур Катерина очима сучасників : спогади, есеї, розвідки з архіву художниці / упоряд. М. Кагарлицький. – К. : Томіріс, 2000. – 432 с.
7. Бочарова С. Чарівна квітка Полтавщини / С. Бочарова // Слов'янський збірник. Вип. 6. – Полтава, 2007. – С. 199-204.
8. Кагарлицький, М. Квіти мої, діти : [проникаючи у таємниці життя й творчості Катерини Білокур] / М. Кагарлицький // Наодинці з совістю: образи діячів української культури. – К., 1988. – С. 272-378.
9. Катерина Білокур (1900-1961 рр.) // 100 великих українців. – К., 2010. – С. 415-420.
10. Катерина Білокур (1900-1961) : майстриня народного декоративного живопису // Сто найвідоміших українців. – К., 2017. – С. 558-564.

11. Катерина Білокур. – Полтава : АСМІ, 2011. – 14 с. – (Серія «Художники Полтавщини»).
12. Клімов А. Катерина Білокур (1900-1961) / А. Клімов // Україна. 101 видатна постать. – К., 2009. – С. 58.
13. Курчакова О. Видатні постаті образотворчого життя Полтавського краю періоду XVII-XX сторіч / О. Курчакова // Полтава : Архітектура, історія, мистецтво. – Полтава, 2002. – С. 32-47.
14. Роздобудько І. В. Проблеза Паскаля, Вольфі Моцарта, Ганса Андерсена, Катрусю Білокур, Чарлі Чапліна / І. В. Роздобудько. – К. : Грані-Т, 2008. – 144 с. – (Серія «Життя видатних дітей»).
15. Скалацький К. Г. Катерина Білокур: портрет з натури : етюд-монографія / К. Г. Скалацький. – Полтава : АСМІ, 2012. – 52 с.
16. Терес Н. В. Білокур Катерина Василівна : художниця декоративного малярства / Н. В. Терес // Діячі науки і культури України: нариси життя та діяльності. – К., 2007. – С. 38-42.
17. Топська Н. Зачарована квітами / Н. Топська. – К.: ТОВ «Книжкова база «Альфа», 2017. – 64 с.
18. Хало О. І. Катерина Білокур : поема / О. І. Хало. – Полтава : Полтавський літератор, 2001. – 56 с.
19. Чарівний світ Катерини Білокур. – Полтава : АСМІ, 2005. – 48 с. – (Серія «Художниці Полтавщини»).

1. 115 років від дня народження Катерини Василівни Білокур (1900-1961), української художниці // Наука і суспільство. – 2015. – № 11-12. – С. 66.
2. Бочарова С. Чарівна квітка Полтавщини: [в «УК» подається кольорова репродукція картини «Богданівські яблука»] / С. Бочарова // Край. – 2010. – № 80. – С. 9-10.
3. Віценья Л. Квіткова посвята Катерині Білокур : [виставка в Галереї мистецтв. Перші лауреати премії ім. М. Ярошенка] / Л. Віценья // Зоря Полтавщини. – 2010. – 15 груд. – С. 3.
4. Герасимчук В. Оббиті пелюстки. Думки про літературу : [зокрема, наводяться листи нар. художниці К. Білокур] / В. Герасимчук // Літературна Україна. – 2007. – 26 квіт. – С. 8.
5. Голобородько В. Катерина Білокур: виготовлення пензлика : [вірш] / В. Голобородько // Українська мова і література в школах України. – 2018. – № 6. – С. 38-39.
6. Голобородько В. Діти Катерини Білокур : [вірш] / В. Голобородько // Українська мова і література в школах України. – 2018. – № 6. – С. 41.
7. «Голодомор не зламав». Проект УІНП «Незламні» розповів про видатних мешканців Полтавщини // Село Полтавське. – 2019. – 21 листоп. – С. 11 ; Панорама Полтавщини. – 2019. – 28 листоп. – С. 15.
8. Голоси правди видатних уродженців Полтавщини, яких не зламав Голодомор-геноцид // Вечірня Полтава. – 2019. – 27 листоп. – С. 14.
9. Грицюк О. Твір-опис природи за картиною К. Білокур «Рідне поле» : укр. мова, 6 кл. / О. Грицюк // Українська мова і література в школах України. – 2018. – № 6. – С. 38-42.
10. Дивна квітка за тином: [про художницю К. Білокур] // Зоря Полтавщини. – 2010. – 7 груд. – С. 2.

11. Дмитренко І. Чарівник слова про чарівницю пензля / І. Дмитренко // Все для Вчителя. – 2012. – № 17-18. – С. 46-50.
12. Жовнір Н. Квіткова посвята Катерині Білокур / Н. Жовнір // Вечірня Полтава. – 2010. – 15 груд. – С. 6.
13. Її квіти і мрії : до 110-річчя самотньої художниці Катерини Білокур // Полтавський вісник. – 2010. – 3 груд. – С. 10.
14. Картини Катерини Білокур «оживають» // Культура і життя. – 2020. – 14 серп. – С. 2.
15. Кагарлицький М. Вічна Катерина Білокур : до 50-річчя від дня смерті художниці / М. Кагарлицький // Літературна Україна. – 2011. – 9 черв. – С. 15-16.
16. Квіткове королівство Катерини Білокур // Розкажіть онуку. – 2017. – № 4. – С. 38-40.
17. Лещенко С. «А квіти я буду малювати й малювати...» : [вшанування пам'яті К. Білокур. Вручення премії ім. М. Ярошенка] / С. Лещенко // Полтавський вісник. – 2010. – 17 груд. – С. 10.
18. Максимова Н. Квіти любові : до 115-ї річниці від дня народження Катерини Білокур / Н. Максимова // Демократична Україна. – 2015. – 4 груд. – С. 10.
19. Матвієнко П. Осяяні красою і талантом. Штрихи до портретів художниць-полтавок / П. Матвієнко // Шкільний Світ. – 2009. – № 48. – С.17-19. – (вклад. «Образотворче мистецтво»).
20. Обелець Ю. Українську художницю, якою захоплювалися в Європі, рідні осуджували за талант / Ю. Обелець // Коло. – 2017. – 16-22 берез. – С. 14.
21. «Пішла на станцію, розпитала, в яку сторону Миргород стоїть» – з листів Катерини Білокур // Нова година. – 2018. – № 8. – С. 6.
22. Радзівська В. «Хто ж нас буде малювати, як ти покинеш?» [Катерина Білокур писала тільки живі квіти] / В. Радзівська // Газета по-українськи. – 2015. – 31 лип. – С. 26.

23. Райські квіти Катрі Білокур написані в пеклі // Українське слово. – 2016. – 23-29 листоп. – С. 8-9.
24. Рижков В. Треба шукати нові форми : [про скульптуру К. Білокур, створену дніпровським скульптором Ю. Зобенко] / В. Рижков // День. – 2017. – 31 берез.-1 квіт. – С. 22.
25. Селецький М. «Самовідданий будівничий нашої культури» Микола Бажан : [М. Бажан і О. Гончар. О. Гончар і М. Рильський. К. Білокур] / М. Селецький // Рідний край. – 2010. – № 1. – С. 152-177.
26. Скобельський В. Нові назви вулиць Полтави / В. Скобельський // Полтавський вісник. – 2016. – 8 верес. – С. 6.
27. Слободна Н. «Талант здобувається великою любов'ю»: [виховний захід для учнів старших класів, присвячений Катерині Білокур] / Н. Слободна // Мистецтво в школі (музика, образотворче мистецтво, художня культура). – 2015. – № 12. – С. 12-17.
28. Стодвадцятиріччя Катерини Білокур : [дізнавайтеся нове у режимі он-лайн: фільми й виставка у Полтавській галереї мистецтв] // Зоря Полтавщини. – 2020. – 1 трав. – С. 14.
29. Тарасюк Г. Засвітилася від землі і неба : Микола Кагарлицький. Листами, мов зорею, засвітилась. – К.: «Варта», 2007 : [книга про К. Білокур] / Г. Тарасюк // Літературна Україна. – 2007. – 2 серп. – С. 6.
30. Українські художники : [Катерина Білокур: коротка біографія, репродукції картин] // Українська мова і література в школах України. – 2018. – № 6. – С. 2.
31. Яворський І. Фарбами розмаю і тортур / І. Яворський // Зоря Полтавщини. – 2018. – 31 лип. – С. 9.

Електронні ресурси

1. Білокур Катерина Василівна [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія : [сайт]. – Текст. дані. – [Б. м.], 2020. – Режим доступу: <https://bit.ly/1QBFYbx> (дата звернення: 03.11.2020). – Назва з екрану.
2. Білокур Катерина Василівна [Електронний ресурс] // Герої України : [сайт]. – Текст. дані. – [Б. м.], 2020. – Режим доступу: <http://heroes.profi-forex.org/ua/bilokur-katerina-vasilivna> (дата звернення: 03.11.2020). – Назва з екрану.
3. Білокур Катерина Василівна [Електронний ресурс] // ЕСУ: [сайт]. – Текст. дані. – [Б. м.], 2014-2020. – Режим доступу: <https://bit.ly/3mT3brZ> (дата звернення: 03.11.2020). – Назва з екрану.
4. Білокур Катерина Василівна [Електронний ресурс] // УІНПУ : [сайт]. – Текст. дані. – [Б. м.], 2020. – Режим доступу: <https://bit.ly/361sX6B> (дата звернення: 03.11.2020). – Назва з екрану.
5. Катерина Білокур [Електронний ресурс] // Український живопис : [блог]. – Текст. дані. – [Б. м.]. – Режим доступу: <https://bit.ly/2HaTz8J> (дата звернення: 03.11.2020). – Назва з екрану.
6. Катерина Білокур: поетична художниця [Електронний ресурс] // Велика епоха : [сайт]. – Текст. дані. – [Б. м.]. – Режим доступу: <https://bit.ly/2GtWCvt> (дата звернення: 03.11.2020). – Назва з екрану.
7. Меморіальний музей-садиба Катерини Білокур [Електронний ресурс] // Музейний портал : [сайт]. – Текст. дані. – [Б. м.], 2014-2020. – Режим доступу: <https://bit.ly/364B56F> (дата звернення: 03.11.2020). – Назва з екрану.
8. Українська художниця-самоучка: топ-5 картин, що захоплюють світ [Електронний ресурс] // 5 канал : [сайт]. – Текст. дані. – [Б. м.]. – Режим доступу: <https://bit.ly/2q1YQal> (дата звернення: 03.11.2020). – Назва з екрану.

Квіткове королівство Катерини Білокур

до 120-річчя від дня народження української народної художниці

Біобібліографічний покажчик

Упорядник *Тетяна Миколаївна Базир*

Редактор	<i>Г. С. Волкова</i>
Комп'ютерний набір	<i>Т. М. Базир</i>
Комп'ютерна верстка	<i>О. М. Якубовський</i>
Відповідальна за випуск	<i>С. В. Сичова</i>

Підписано до друку 11.11.2020. 28 стор. Тираж 4 прим.
Обласна бібліотека для юнацтва імені Олеса Гончара
36039, м. Полтава. вул. О. Гончара, 25а
<http://libgonchar.org>
E-mail: pobugonchara@ukr.net